

Staten og Den norske kirke – Spørsmål til høringsinstansene

Navn på høringsinstans: *Domprosten i Trondheim, Nord-Hålogaland*
Herborg Hinnset Heiene

Type høringsinstans

- ☐ Kommune
- ☐ Menighetsråd/kirkelig fellesråd/bispedømmeråd
- ☒ Prost/biskop
- ☐ Tros- eller livssynssamfunn utenfor Den norske kirke
- ☐ Frivillig organisasjon innenfor Den norske kirke
- ☐ Annen offentlig instans
- ☐ Annen privat instans

dok 85

Kontroll og godkjenning	
Saksnummer	<i>200604669</i>
Dato	<i>20.11.06</i>
Kode	<i>Ki-501</i>
Betegnelse	

1. Hvilke overordnede prinsipper bør ligge til grunn for tros- og livssynspolitikken?

Svar: *Se kommentarer, nr. 2*

2. Den norske kirke som statskirke:

- ☐ Bør fortsette
- ☒ Bør avvikles *→ se kommentarer, pkt 3*
- ☐ Vet ikke / ønsker ikke å svare

3. I hvilken lov bør Den norske kirke være forankret?

- ☐ Grunnloven
- ☒ Egen kirkelov vedtatt av Stortinget
- ☐ Lov om trossamfunn
- ☐ Vet ikke / ønsker ikke å svare

4. Hvordan bør Den norske kirke finansieres?

- ☐ Gjennom medlemsavgift
- ☐ Medlemsavgift med noe støtte fra det offentlige
- ☒ Støtte fra det offentlige og med noe medlemsavgift *- se kommentarer, pkt. 4*
- ☐ Offentlig finansiering uten medlemsavgift
- ☐ Vet ikke / ønsker ikke å svare

5. Hvordan bør valgordningene og demokratiet være dersom statskirkeordningen avvikles?

- ☐ Valgordningene bør være som i dag
- ☒ Øke bruken av direkte valg til kirkens besluttende organer
- ☐ Vet ikke / ønsker ikke å svare

Eventuelle andre ordninger:

se kommentarer plet 5

6. Dersom statskirkeordningen avvikles, hva bør i så fall stå i § 2 (eller i en annen paragraf) i Grunnloven i tillegg til prinsippet om religionsfrihet?

(Her kan du/dere sette kryss på ett eller flere alternativer)

- ☐ Ingen tillegg
- ☒ De politiske prinsipper som statsforfatningen bygger på; så som demokrati, rettstaten og menneskerettighetene
- ☒ Det kristne og humanistiske verdigrunnlaget
- ☐ Det humanistiske verdigrunnlaget
- ☒ At Den norske kirke er en evangelisk-luthersk kirke
- ☐ Vet ikke / ønsker ikke å svare

Eventuelt annet:

Se kommentarer plet 6

7. Hvem bør ha ansvaret for gravferdsforvaltningen?

- ☐ Den lokale kirke (menighetsråd eller kirkelig fellelsråd)
- ☒ Kommunen
- ☐ Vet ikke / ønsker ikke å svare

8. Hvem bør eie og forvalte kirkebyggene?

- ☐ Den lokale kirke bør eie kirkebyggene og ha det økonomiske ansvaret
- ☒ Den lokale kirke bør eie kirkebyggene, og kommunen bør ha det økonomiske ansvaret
- ☐ Kommunen bør eie kirkebyggene og ha det økonomiske ansvaret
- ☐ Vet ikke / ønsker ikke å svare

(se også tilleggs-kommentarer om Svalbard - 2 sider)

DEN NORSKE KIRKE

Domprosten i Tromsø

Kultur- og kirkedepartementet
Kirkeavdelingen,
Postboks 8030 Dep
0030 OSLO.

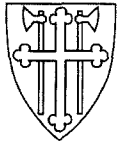
Tromsø 14. november 2006

NOU 2006:2 Staten og Den norske kirke – høring

Utredningen om Staten og Den norske Kirke har vært en anledning til å gå i dybden både på praktiske og prinsipielle spørsmål. Det har vært hensiktsmessig å samle noen kommentarer utenom selve spørreskjemaet.

Jeg velger også å skrive en hel del om forholdene rundt Svalbard kirke og den kirkelige tjeneste på Svalbard; både fordi Svalbard hører til Tromsø Domprosti, og fordi det fortjener en grundigere drøfting enn det NOU har funnet plass til.

1. **Landsdekkende.** Skal Den norske Kirke være kirke for folket og folkets kirke må den være der folket er, også der det er få innbyggere. Det må være et premiss i den videre prosessen at det skal være et likeverdig basistilbud til alle kirkemedlemmer, uavhengig av bosted og etnisk bakgrunn.
2. **Tros- og livssynspolitikken:** Statens tros- og livssynspolitikk må sikre retten til trosfrihet og forsamlingsfrihet, som også medfører retten for et trossamfunn til å velge sine egne ledere. Statens ansvar for å føre en aktivt støttende tros- og livssynspolitikk grunnlovsfestes.
Ut fra den situasjonen vi i dag er i, med Den norske Kirke som en majoritetskirke og folkekirke, må den sikres nødvendige ressurser og dermed handlingsrom til å fortsette å være en bekjennende, misjonerende, tjenende og åpen folkekirke.
3. Slik spørsmålet nå er formulert, er det tilslørende; Selv om man løser de konstitusjonelle bånd mellom Den norske kirke og Staten, er det mulig å tenke seg en tett forbindelse mellom Den norske kirke som en folkekirke og staten, som kan innebære elementer av statlig styring. En lovforankret folkekirke vil være en videreføring av dagens kirke i nye lovrammer, og med endrede relasjoner mellom stat og kirke.
4. De nordiske land har gjort ulike erfaringer med **medlemsavgift**. Mest interessant er den islandske modellen, hvor alle innbyggere – uavhengig av tilhørighet til tros/livssynssamfunn betaler en viss avgift, og hvor avgiften fra de som står utenfor alle tros/livssynssamfunn går til forskning, evt andre almennyttige, ideelle formål
5. Dåp er grunnlaget for medlemskap i Den norske Kirke. I dag har Den norske Kirke ei demokratisk utfordring med den lave valgdeltakelsen i menighetsrådene. Forsøk med direktevalg til fellesråd bør prøves ut i første omgang.

DEN NORSKE KIRKE

Domprosten i Tromsø

6. **Gravferdsforvaltningen** er en samfunns-oppgave som de kirkelige fellesråd i dag ivaretar på fellesskapets vegne. Det er tankevekkende at dette er en av de offentlige tjenester som brukerundersøkelser viser at befolkningen er best fornøyd med, samtidig med at ansvaret for den stadig foreslås flyttes. Av prinsipielle grunner vil det være riktig å flytte denne oppgaven over til kommunen. Ulike religioner har ulike behov mht å praktisere sine gravskikker; dette må ivaretas ordentlig. Det kan tenkes en situasjon hvor kommunen gjør avtale med kirkelig fellesråd om helt eller delvis å ivareta oppgaver knytta til gravferdsforvaltning
7. **Eierskap til og forvaltning av kirkebygg:** Den lokale kirke bør også i fortsettelsen eie kirkebyggene. Det må etableres ordninger som gjør det mulig å vedlikeholde kirkebygg på en tilfredsstillende måte; særlig vil det være viktig å få på plass skikkelige ordninger rundt fredede eller verneverdige kirkebygg.

Stat/kirke og relasjonen til Svalbard

Status i dag

Livet på Svalbard står i en særstilling, undergitt et annet sett med regler og forutsetninger enn det som kan kalles "fastlands-samfunnet" i det norske samfunnet. Det har vært et omforent, politisk premiss at Longyearbyen også i framtida skal være et familiebasert samfunn: det skal være et så "vanlig" samfunn som mulig.

Organiseringen av det kirkelige tilbudet på Svalbard er en unik konstruksjon, formet ut fra de helt spesielle behov og forutsetninger som samfunnet byr på. Svalbardtraktaten forplikter Norge til å likebehandle traktatstatenes innbyggere først og fremst i nærings-spørsmål. Utfra traktatens tekst er det ikke noen forpliktelser for Norge til å sikre religiøs betjening for traktatstatenes innbyggere.

Kirka har valgt å ta på seg ansvar for betjening av troende i flere kirkesamfunn enn Den norske Kirke, og det har bidratt til bedre kontakt mellom de ulike bosetningene; den norske bosetningen i Longyearbyen og andre steder, russisk befolkning i Barentsburg og den polske bosetning i Hornsund. Svalbard kirke har en rolle ut over å være ei ren menighetskirke. Dette har også gitt seg utslag i Svalbard kirkes målsetting: "Svalbard kirke skal være en kirke for alle"

Dette er en strategi som er bekreftet av norske myndigheter: Stortingsproposisjon nr 1/03 beskriver Svalbard kirke slik: "*Svalbard kirke betjener alle som bor på øygruppa. Foruten den norske bosetningen i Longyearbyen og Ny-Ålesund, befolkningen i Barentsburg og den polske befolkningen i Hornsund, besøkes også regelmessig innbyggerne i Svea og fangstmenn og andre overvintrere rundt om på Svalbard. Kirken har som mål at også utenlandske bosatte på Svalbard skal få tilgang på kirkelige tjenester. Man søker å legge praktisk til rette for at befolkningen i Barentsburg og polakkene i Hornsund kan betjenes av prester tilhørende deres eget trossamfunn*"

Kirka spiller en viktig rolle i lokalsamfunnet i Longyearbyen. Gjennom en sterk innsats fra dyktige og engasjerte medarbeidere har Svalbard kirke etablert seg som en

DEN NORSKE KIRKE

Domprosten i Tromsø

kulturåpen kirke, midt i samfunnets daglige liv – både i glede og sorg. Kirka er en sterk kulturbærer i Svalbardsamfunnet og en eksponent for det beste i *folke*-kirka.

Svalbard kirke har en mer enn vanlig tung rolle i forbindelse med beredskap og kriseplaner. Svalbardsamfunnet er et sted hvor få dør, men ulykkesfrekvensen har ført til at dødsfall i løpet av et år er påregnelig. Prest, kateket og husholdsbestyrer har konkrete og sentrale oppgaver i krisehåndterings- og ulykkesberedskap. Kirka er en del av den offentlige organiserte beredskap: kirka er f.eks. pårørendesenter ved større ulykker. I sorgarbeidet rundt ulykker fungerer kirka som et romslig og sentralt møtepunkt for alle involverte.

Svalbard kirkeråd som menighetsråd ?

Under pkt 5.6.4 (s.108-109) i NOU 2006:2 leser vi: *"Svalbard kirke bør innlemmes som en vanlig menighet i Den norske Kirke. Siden norsk lov ikke gjelder på Svalbard, gjelder heller ikke kirkelovgivningen. Befolkningen på Svalbard ønsker en mest mulig normalisering av kirkelivet"*

Gjønnesutvalgets formulering står nokså ubeskyttet. Hva som ligger i utsagnet om at befolkningen på Svalbard ønsker en normalisering av kirkelivet, utdypes ikke nærmere i teksten, og er ikke umiddelbart forståelig. Det virker som om utsagnet blir brukt til å legitimere endringer, - i så fall hvilke?

Mye av norsk lovverk omfatter også Svalbard, men kirkelov og gravferdslov, f.eks., omfatter ikke Svalbard. Svalbard kirke er en del av det kirkelige tilbud i Norge. De som i dag bor og arbeider på Svalbard, har både menighets- og folkeregistertilhørighet på fastlandet. Grunnlaget for stemmerett til Svalbard kirkeråd er fast bostedsadresse på Svalbard.

Det er i dag ikke noe fundament for å gjøre slike grep som utvalget foreslår; i så fall må Kirkeloven innføres på øygruppa. Man kan spørre om det er grunnlag for å tenke seg at Longyearbyen kan bli et ordinært, norsk lokalsamfunn. Det krever beslutninger som den norske stat hittil ikke har tatt:

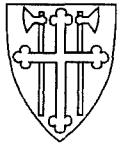
Longyearbyen lokalstyre er det folkevalgte råd som ligner mest på kommunestyret på fastlandet. Lokalstyret har ansvar for lokalsamfunnet Longyearbyen, mens Svalbard kirke har ansvar for all norsk befolkning på øygruppen – og dermed har et langt større ansvarsområde. Om en normalisering av kirkeliv på Svalbard skal bety overføring av ansvar for drifta av kirkelig virksomhet til Longyearbyen lokalstyre, er det to ikke sammenfallende størrelser som forsøkes harmonisert

Finansieringsordninger. Eiendomsretten til kirkebygg

Det er godt å merke seg at i pkt 10.3. 2 og 6. 10. 2 går utvalget inn for – uavhengig av hvilken modell man havner på – at Staten skal yte fortsatt tilskudd til den kirkelige virksomhet på Svalbard.

Dette er en annen finansieringsform enn den som foreligger i dag. I dag finansieres kirken på Svalbard direkte fra Polaravdelingen i Justisdepartementet. Som man kan tenke seg, har Svalbard kirke et noe uvanlig, og krevende driftsbudsjett, betinget av værforhold, geografisk utstrekning og klima. I dag har sognepresten budsjettmyndighet

En del av styrken ved dagens ordninger er kirkens selvstendighet og mulighet til å agere på egen hånd. Hvis Svalbard Kirkeråd skal bli det ansvarlige organ som skal forvalte økonomien, må rådet bli en juridisk person og organiseres som et normalt menighetsråd. Ut fra dagens ordning er dette en umulighet; lovverket må i så fall endres.

DEN NORSKE KIRKE

Domprosten i Tromsø

Isolert sett er tanken om at kirkebygget i Longyearbyen bør overføres til Den norske Kirke rimelig. Men hvem skal i så fall eie den? Kirkerådet i Longyearbyen, som forsøksvis er en parallell til menighetsrådet, kan ikke eie noen ting; Kirkeloven med dens bestemmelser om sogneinndeling gjelder ikke Svalbard. De som i dag bor og arbeider på Svalbard, har både menighets- og folkeregistertilhørighet på fastlandet. Grunnlaget for stemmerett til lokalstyre og kirkeråd er fast bostedsadresse på Svalbard.

Veien videre

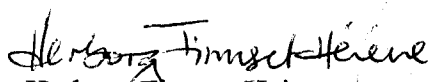
Det er avgjørende å sikre at det kirkelige tilbudet Svalbard ikke forringes. Med hensyn til den raske utviklingen Longyearbyen står midt oppe i, og som vi må forvente vil fortsette, vil det i tiden som kommer være avgjørende å sikre at de samlende arenaer i Svalbardsamfunnet består. Det kirkelige tilbudet, slik det framstår i dag, er en slik arena. Denne arenaen må vi bevare.

I dag finansieres Svalbard kirke over Justisdepartementets budsjett. Om det fortsetter slik, eller om finansiering kommer annet steds fra, er det avgjørende at økonomien blir slik at kirka på Svalbard ikke må redusere sitt tilbud til alle Svalbardboere ut fra økonomiske hensyn. Kirka har i vanskelige perioder kunnet være en brobygger mellom de ulike folkegrupper, og må kunne fortsette å være det.

Uavhengig av hvilken tilknytningsform mellom kirke og stat man velger, bør organiseringen av det kirkelige tilbud på Svalbard ses på separat; Mitt forslag er å

- La sognepresten beholde ansvaret som leder av den kirkelige tjenesten på Svalbard
- beholde kirkebudsjetten på samme sted som de andre samfunnsoppgaver den norske stat har på øygruppa,
- gi Svalbard kirkeråd større myndighet og
- la eiendomsretten til kirkebygget forbli hos Staten.

Med vennlig hilsen

Herborg Finnset Heiene
Domprost Tromsø